

Effectieve feedback bij lees- en schrijfvaardigheid

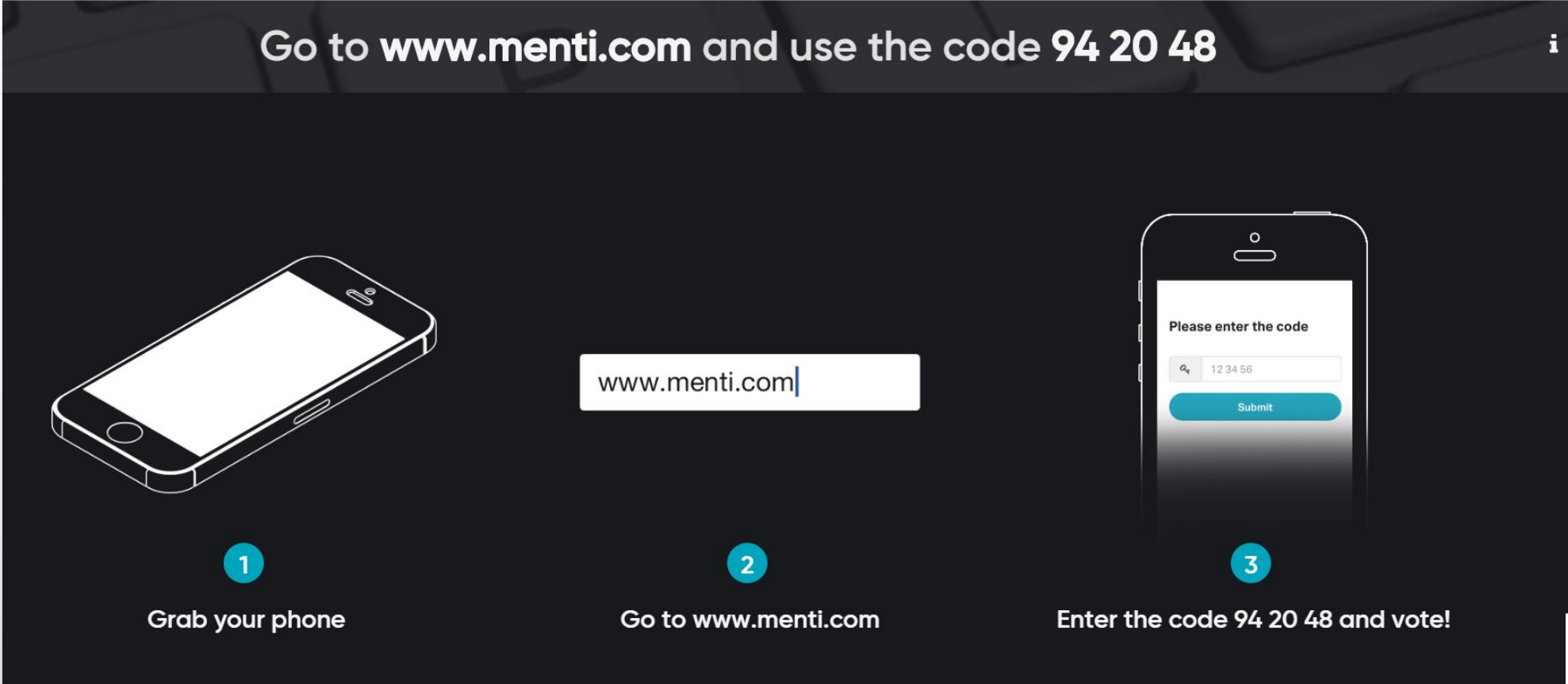
Gerdineke van Silfhout
Anke Swanenberg

Wie zijn wij?

- Gerdineke van Silfhout – SLO
Inhoudelijk begeleider Curriculum.nu en themacoördinator
Toetsing/examinering
- Anke Swanenberg – docente Nederlands Liemers College
Master tot toetsdeskundige

Mentimeter feedback

Go to **www.menti.com** and use the code **94 20 48** i

The diagram illustrates the process of using Mentimeter for feedback. It consists of three numbered steps:

- 1** Grab your phone: An illustration of a smartphone.
- 2** Go to **www.menti.com**: A text box showing the website URL.
- 3** Enter the code **94 20 48** and vote!: An illustration of a smartphone screen displaying the Mentimeter interface with the text "Please enter the code", a search bar containing "12 34 56", and a "Submit" button.

Feedback:

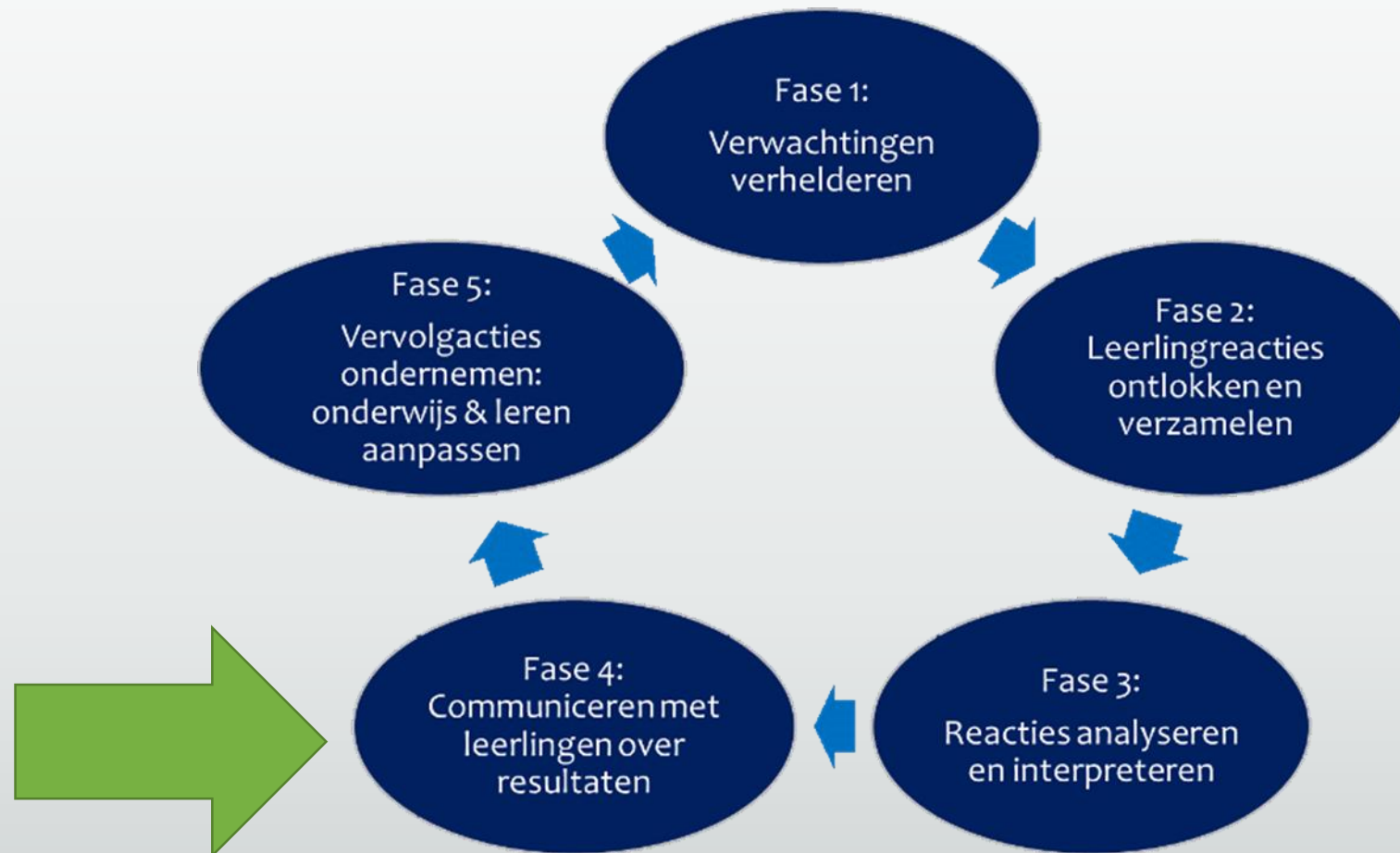
Onderdeel van een groter geheel

Formatief lesgeven: het verzamelen van gegevens om te achterhalen waar een leerling staat in zijn leerproces en om onderwijs op maat te geven.

- Waar moet de leerling naartoe? (feed up)
- Waar staat de leerling nu? (feedback)
- Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie (feed forward)

Gulikers & Baartman (2017)

Gulikers & Baartman (2017)

Met dank aan Rene Kneyber

<http://curriculumvandetoekomst.slo.nl/Paginas/In-gesprek-over-leerdoelen-en-succescriteria.aspx>

Hoe?

- **Voorbeelden** zijn cruciaal voor het verhelderen, delen en begrijpen van leerdoelen en succescriteria...
- **Actieve deelname** van alle leerlingen is daarbij van belang...
(wheeldecide.com, wisbordjes, hot-seat questioning, ...)

Zelf achterhalen van succescriteria

- Spreekvaardigheid
- Leerdoel: De leerling presenteert op overtuigende wijze aan een onbekend publiek.

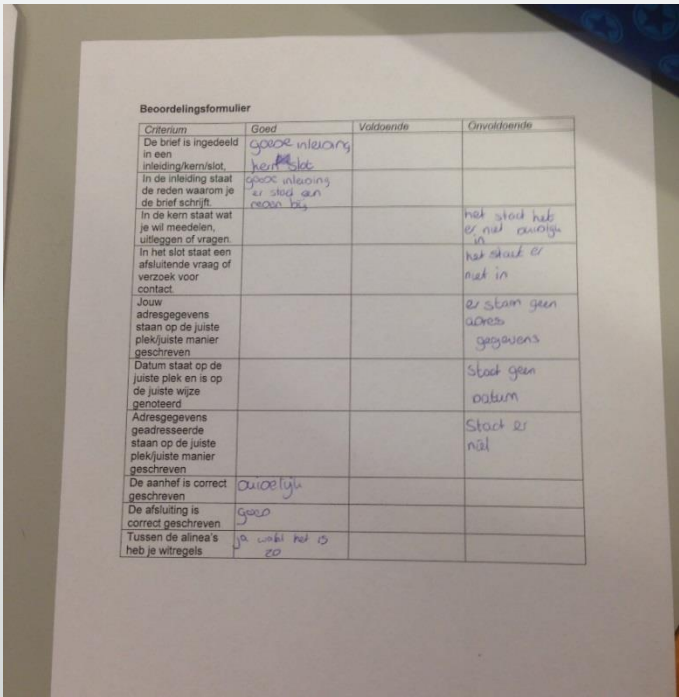
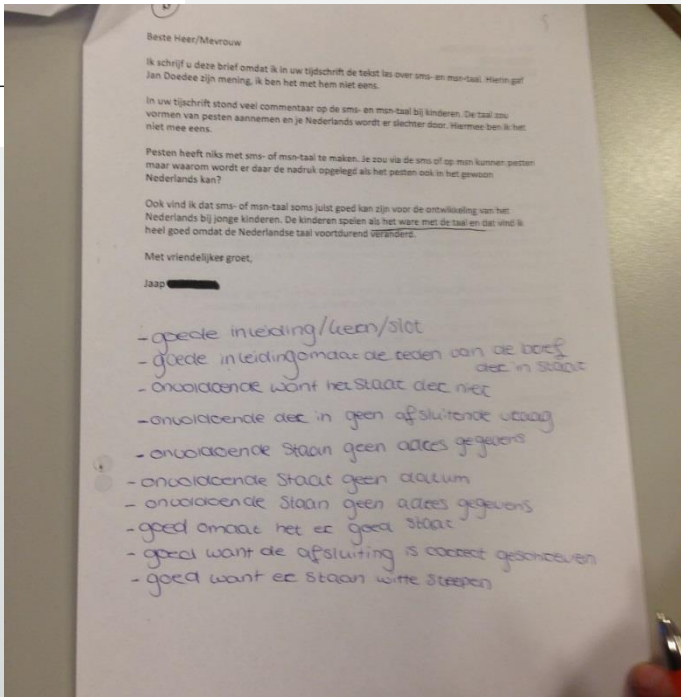
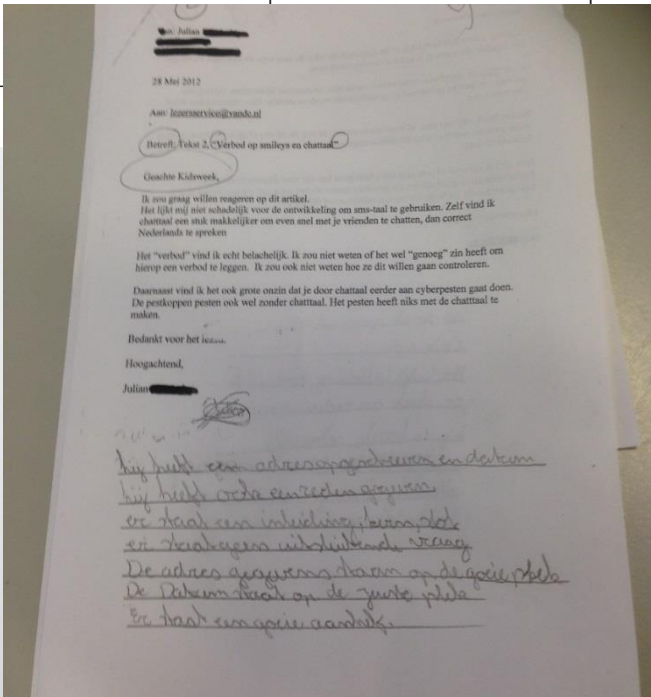
Voorbeelduitwerking

- Leerlingen bekijken 3 filmfragmenten van boekenpitches van bekende auteurs die presenteren op De Wereld Draait Door.
<https://dewerelddraaitdoor.bnnvara.nl/media/307049>
- Individueel noteren ze 1 top per pitch: hoe presenteert de auteur op overtuigende wijze?
- In groepjes overleggen leerlingen wat de belangrijkste tops zijn.
- In een klassikaal gesprek worden criteria vastgesteld, bijv.:
 - *Een goede boekenpitch bevat een cliffhanger waardoor de hoorder nieuwsgierig wordt om het boek te lezen.*

Voorbeelden gebruiken om doelen te stellen

- Deel drie voorbeeldteksten uit: de teksten verschillen duidelijk van niveau.
- Leerlingen lezen de teksten zelfstandig.
- De leerlingen leggen de teksten op volgorde: van zwak naar goed.
- De leerlingen beargumenteren hun volgorde.
- Verzamel de argumenten klassikaal. Vat de argumenten samen in succescriteria(bijvoorbeeld spelling, structuur, zinsopbouw, publiekgerichtheid, etc.)

	Goed/voldoende/onvoldoende, omdat:		
Criterium	Brief A	Brief B	Brief C
1. De brief is ingedeeld in een inleiding/kern/slot,			
2. In de inleiding staat de reden waarom je de brief schrijft.			
3. In de kern staat wat je wil meedelen, uitleggen of vragen.			
4. In het slot staat een afsluitende vraag of verzoek voor contact.			
5. Jouw adresgegevens staan op de juiste plek/juiste manier geschreven			
6. Datum staat op de juiste plek en is op de juiste wijze genoteerd			
7. Adresgegevens geadresseerde staan op de juiste			

Voorbeelden gebruiken om rubrics te ontwikkelen

Rubric Samenwerkend leren

Onderwerp	Beginner	In ontwikkeling	Gevorderd	Expert
Actief luisteren naar anderen	Ik ben vooral met mijn eigen dingen bezig. Hierdoor kan ik niet navertellen wat er in de groep is besproken.	Ik richt mij enigszins op de anderen en maak soms oogcontact. Ik luister een beetje naar de inbreng van de groepsgenoten en reageer af en toe op wat de ander zegt. Ik kan stukjes navertellen van wat is besproken.		Ik heb mijn v aandacht bij reageer op w zegt, inhoude bijvoorbeeld knikken. Ik k voortbouwen gezegd is.
Leren van eigen fouten		Ik herken (en erken) mijn eigen fouten, en kan ze benoemen, maar onderneem geen actie.	Ik onderneem meestal actie naar aanleiding van mijn eigen fouten.	Ik onderneem naar aanleidi eigen fouten voor de volge
Leren van andermans fouten	Omdat ik mij vooral richt op mijn eigen werk ben ik mij er niet van bewust dat anderen fouten maken.		Ik herken andermans fouten en leer hier soms van voor mijzelf.	Ik herken an leer hiervan pas mijn eige aan.

Breakfast in Bed

Concerns <i>Areas that Need Work</i>	Criteria <i>Standards for This Performance</i>	Advanced <i>Evidence of Exceeding Standards</i>
	Food: All food is at the correct temperature, adequately seasoned, and cooked to the eater's preference.	
	Presentation: Food is served on a clean tray, with napkin and silverware. Some decorative additions may be present.	
	Comfort: Recipient is woken gently, assisted in seat adjustment, and given reasonable time and space to eat.	

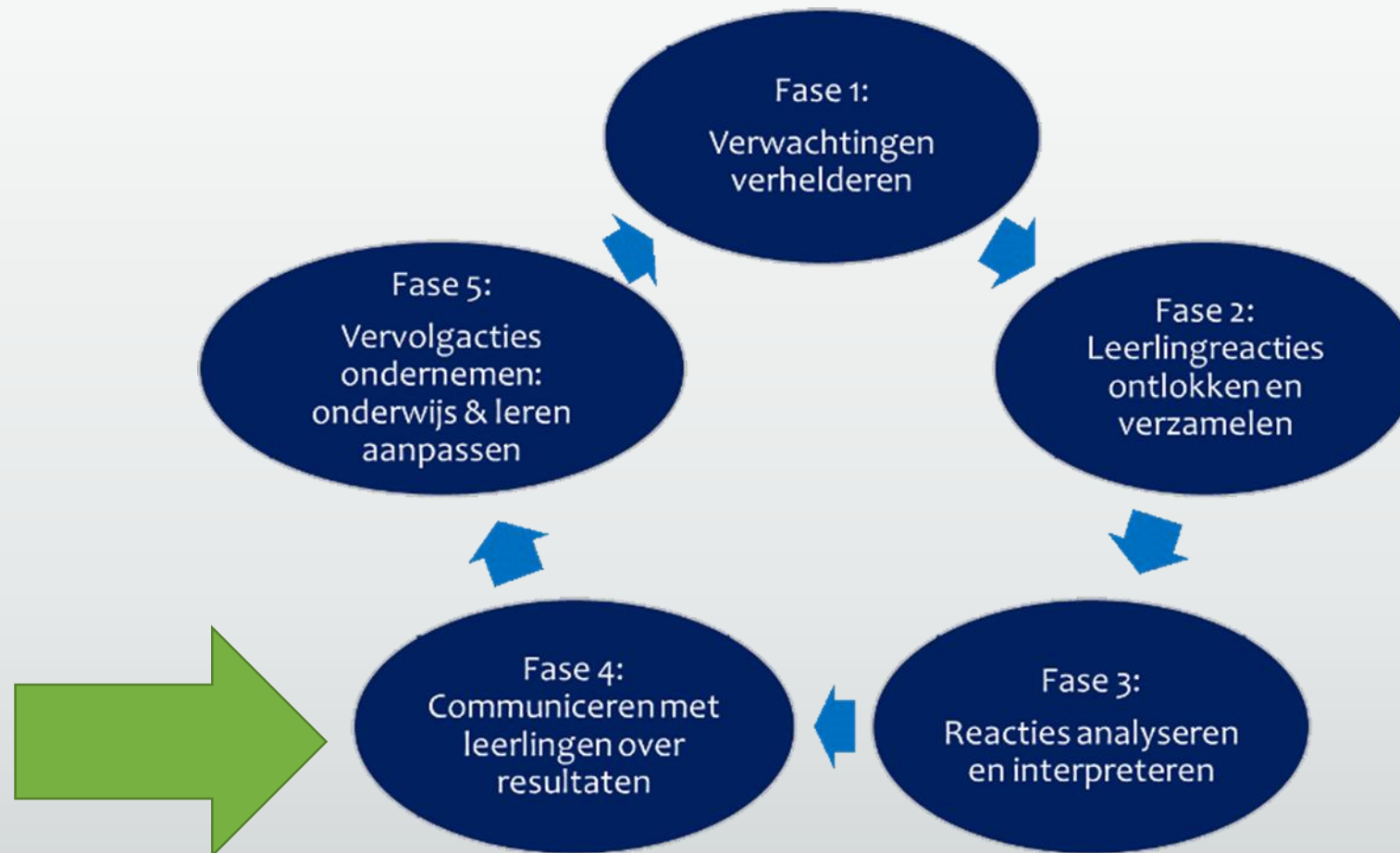
notes on what
needs
improvement

criteria for
proficient
performance

notes on how the
work exceeds
expectations

See <https://www.cultofpedagogy.com/single-point-rubric/>

Gulikers & Baartman (2017)

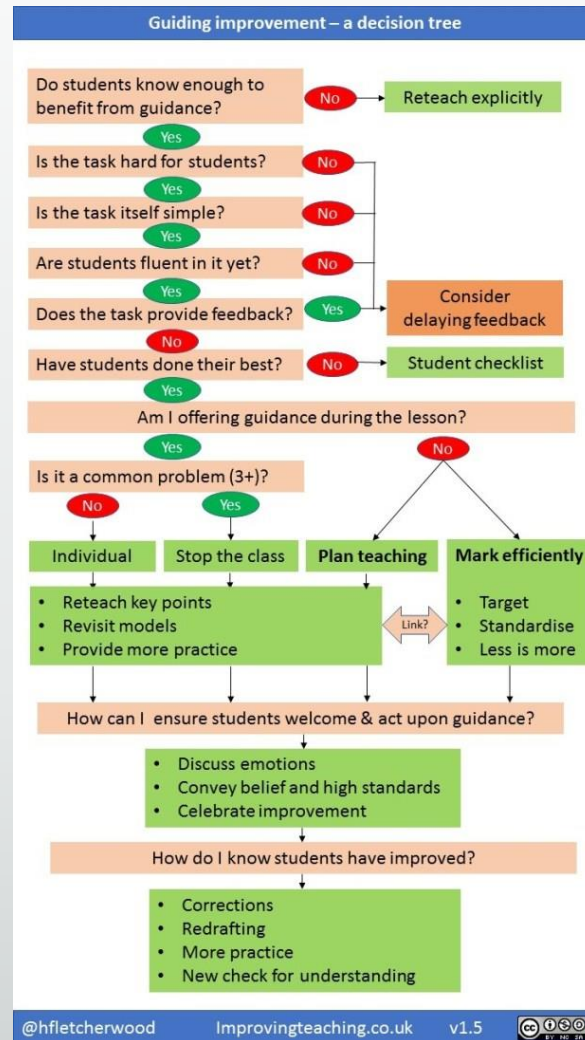
Leerdoelen koppelen aan actie

Leerdoel	Hulpmiddel
Ik herken de kernzin van een alinea.	Bekijk het volgende filmpje voor extra uitleg: https://youtu.be/8gKpe-bsaF4 Kernzinnen toepassen samen met de theorie: https://www.bookwidgets.com/play/ADDCGT
Ik herken de signaalwoorden in de tekst en kan met behulp van de inhoud van de tekst uitleggen voor welk verband zij staan.	Welke signaalwoorden horen bij welk verband (theorie)? http://www.cram.com/flashcards/games/jewel/signaalwoorden-en-tekstverbanden-7058774 Signaalwoorden toepassen (theorie + oefenen): https://www.bookwidgets.com/play/CDC4HZ
Ik kan het onderwerp en de hoofdgedachte van de tekst benoemen.	Theorie met oefeningen: https://www.bookwidgets.com/play/8DDJCT Theorie met oefeningen: http://nederlandsindeonderbouw.weebly.com/de-hoofdgedachte.html Theorie: https://www.cambiumned.nl/theorie/eindexamen/hoofdgedachte-van-een-tekst-of-tekstgedeelte/

Feedback

- Feedback van de leerkracht
- Feedback van de leerling (*self feedback*)
- Feedback van de medeleerling (*peer feedback*)

Feedback-decision-tree (Harry Fletcher-Wood)

Do students know enough to benefit from guidance?

No

Reteach explicitly

Yes

Is the task hard for students?

No

Yes

Is the task itself simple?

No

Yes

Are students fluent in it yet?

No

Yes

Does the task provide feedback?

Yes

Consider delaying feedback

No

Have students done their best?

No

Student checklist

Yes

Am I offering guidance during the lesson?

Yes

Is it a common problem (3+)?

No

Individual

Yes

Stop the class

No

Plan teaching

Mark efficiently

Gouden tips

Feedback moet:

- altijd leiden tot een vervolgactie -> leerlingen moeten er iets mee;
- gekoppeld zijn aan de leerdoelen en succescriteria (behapbaar);
- richting geven aan hoe te verbeteren, niet aan wat te verbeteren;
- denken én actie veroorzaken;
- niet enkel gericht zijn op persoon, maar op taak, proces en zelfregulatie.

Mogelijke technieken

1. Indirecte feedback met codes
 2. Evalueren van succescriteria bijv. a.d.h.v. rubric
 3. Daadwerkelijk laten uitvoeren/doen van x
 4. Feedbackvragen
 5. Two stars and a wish
 6. De leerdriehoek
- ...

Feedback als zoektocht

- Leerlingen kijken werk (bijvoorbeeld werkwoordspelling) van elkaar na.
- Ze noteren op het proefwerkblaadje alleen het aantal gemaakte fouten.
- Op een apart blaadje maken ze het persoonlijke nakijkmodel.
- De leerlingen krijgen alleen het aantal gemaakte fouten terug en zoeken hun eigen fouten.
- Als ze die gevonden hebben, gaan ze naar de nakijker voor "het antwoordmodel"

Feedback door leerling

- Concreet
- Behapbaar

Feedback schrijfpdracht – Introduceer jezelf

Vul onderstaande beoordelingsformulier serieus in, zodat je schrijver helpt om zijn of haar tekst te verbeteren. Lees de tekst, streep alle fouten aan en noteer tips en verbeteringen op het blad zelf.

Leerling: _____

Beoordelaar: _____

Klas: _____

	+	++	+++
Kernzinnen			
Alinea's			
Spelling			
Logische volgorde			
Titel			

Je krijgt van mij een + / ++ / +++, omdat

.....
.....
.....

De volgende drie tips zullen je helpen om je schrijfpdracht (nog) beter te maken:

1.
.....
.....
2.
.....
.....
3.
.....
.....

Voorbeeldopdracht

- Tekstverklaringsdossier

Keuzeopdracht: verwerking

Je zorgt dat je alle vier de keuzeopdrachten dit jaar uitgewerkt hebt

- Haal alle standpunten en bijbehorende argumenten uit de tekst: maak daar een argumentatiestructuur van. Geef jouw mening over het onderwerp, met behulp van argumenten uit de tekst en argumenten die je zelf bedenkt.
- Maak een mindmap van de tekst. Zorg dat alle belangrijke informatie erin staat.
- Herschrijf de tekst tot een tekst met een ander tekstdoel. (Een uiteenzetting wordt bijvoorbeeld een betoog en een beschouwing een uiteenzetting)
- Maak zelf vragen minstens acht vragen bij de tekst. Zorg ervoor dat alle vragen met een ander vraagwoord beginnen.
- **Afsluitende opdracht**
 - Als je de bovenstaande opdracht af hebt, meld je je bij je docent.
 - Je docent vormt een groepje van twee of vier, met de leerlingen die hun opdracht afhebben.
 - Je legt aan je medeleerling uit waar je tekst over gaat en beantwoordt waar nodig hun vragen.

Voorbeeldopdracht

Niveau	handelingswerkwoorden	vragen
1. herinneren:	definiëren, beschrijven, weten, selecteren, opsommen, aanwijzen, herkennen, onderstrepen, kiezen, citeren	1. Wie/waar is/was... 2. Wat deed/gebeurde... 3. Wanneer gebeurde... 4. Hoe vaak... 5. Wijs in de tekst aan... 6. ...
2. begrijpen	begrijpen, uitleggen, verklaren, verhelderen, beschrijven, voorbeelden geven, interpreteren, aantonen, onderbouwen, parafraseren, voorspellen, samenvatten, vergelijken, verbanden leggen, ordenen, onderscheiden	1. Leg uit hoe... 2. Vertel in je eigen woorden... 3. Wat betekent het dat... 4. Beschrijf wat er gebeurt als... 5. Wat is de hoofdgedachte / kernzin van... 6. Maak een kaart/mindmap/woordweb van... 7. Welk deel van de tekst illustreert dat... 8. ...
3. toepassen	toepassen, berekenen, demonstreren, voorspellen, relateren, oplossen, gebruiken, ontdekken, veranderen	1. Welke vragen stel je bij... 2. Hoe zou jij probleem x oplossen als... 3. Wat zou er gebeuren als je... 4. Zou je hetzelfde doen als ... 5. Als je daar zou zijn, zou je... 6. Zoek twee aanvullende bronnen die... 7. ...
4. analyseren	analyseren, vergelijken, contrasteren, differentiëren, identificeren, infereren, selecteren, relateren, indelen, kenmerken bepalen, structureren	1. Waardoor komt het dat... 2. Wat is het probleem als/bij/van 3. Hoe komt het dat... 4. Hoe had x het anders kunnen aanpakken, zodat... 5. Wat is de oorzaak (oorzaken)/het gevolg (de gevolgen) van... 6. Hoe kun je persoon x het beste omschrijven? 7. Welke gebeurtenissen in de tekst zijn onrealistisch in het dagelijks leven? 8. Wat zijn de overeenkomsten/verschillen tussen... 9. Op welke andere manieren kan de schrijver/de hoofdpersoon, ... 10. ...

5. evalueren	beoordelen, concluderen, bekritisieren, doorlichten, onderbouwen, rechtvaardigen, evalueren, becommentariëren	1. Wat vind je er van dat... 2. Ben je het eens met de schrijver/de hoofdpersoon, waarom wel/niet? 3. Vind je dat de hoofdpersoon het probleem goed aanpakt, waarom wel/niet? 4. Zou je dit boek/verhaal/deze tekst aanraden? Waarom wel/niet? 5. Selecteer de beste... Waarom is dit de beste? 6. Welke zin geeft volgens jij het beste weer dat... en waarom? 7. Wat denk je dat er zal gebeuren als... 8. Is dit echt gebeurd? Waarom wel/niet. 9. Welk personage zou je in het echt graag ontmoeten en waarom? 10. Spreekt het verhaal je aan en waarom? Wat spreekt je aan en waarom? 11. Is x goed/slecht/gezond/wenselijk... waarom? 12. ...
6. creëren	categoriseren, samenstellen, creëren, ontwerpen, adviseren, maken, ontwerpen, reviseren, herschrijven, plannen, organiseren	1. Wat/Hoe zou het zijn als/om... 2. Maak een... 3. Stel je voor dat je (een) x bent... 4. Wat zou er gebeuren als... 5. Schrijf een reactie van 100 woorden over... 6. Schrijf een ander einde van de tekst... 7. Herschrijf de inleiding zodat... 8. Teken een ... van... 9. Geef een advies over... 10. ...

Feedback door leerling en leraar

Evaluatieopdracht

Begreep je de tekst?	Ja / Nee
Was de tekst moeilijker dan de vorige tekst?	Ja / Nee
Wist je vooraf al iets over het onderwerp van je tekst?	Ja / Nee
Kon je duidelijk aan je medeleerlingen uitleggen waar je tekst over ging?	Ja / Nee
Stonden er veel woorden in de tekst waarvan je de betekenis niet wist?	Ja / Nee
Vond je het makkelijk om alle bijbehorende vragen te beantwoorden?	Ja / Nee
Heb je nog hulp nodig bij een van de gevraagde onderdelen?	Ja / Nee
Vind je zelf dat je toe bent aan een moeilijkere tekst?	Ja / Nee

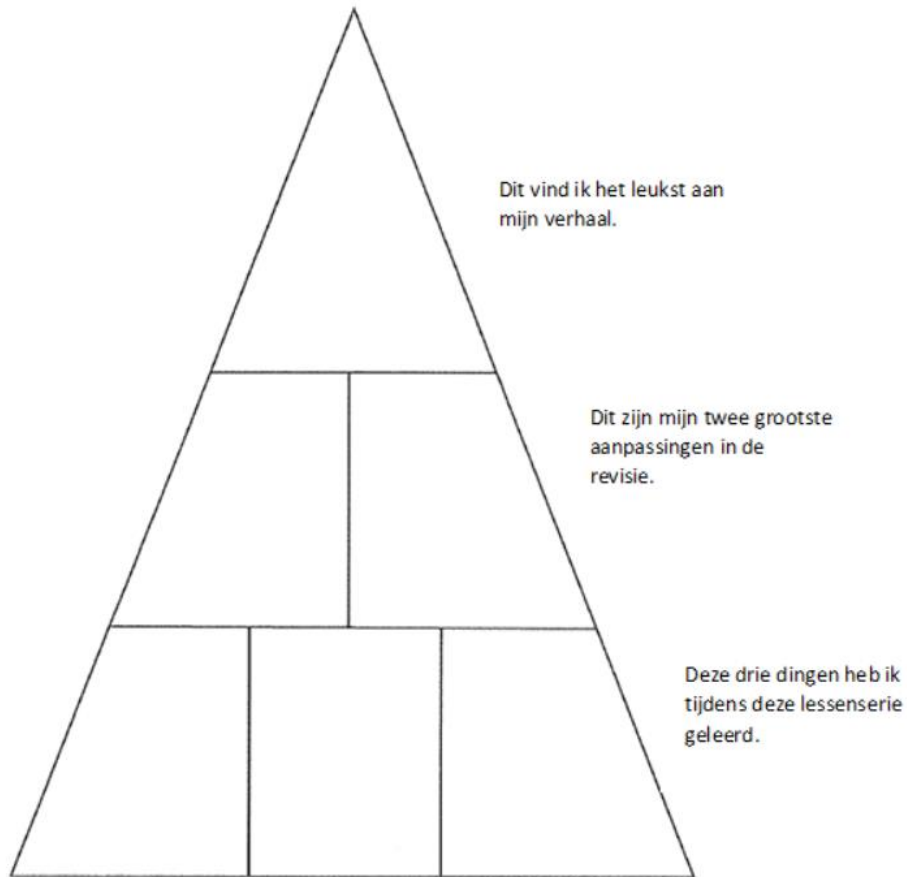
- **Gesprek met docent**

Waar ga je de volgende keer bij het lezen of maken van de vragen op letten?

Procesgerichte feedback

GEEF DE JUISTE COMPLIMENTEN!	
VASTE MINDSET COMPLIMENTEN:	GROEIMINDSET COMPLIMENTEN:
Gaan over 'stabiele kenmerken' van het kind	Zijn gericht op ontwikkeling
Praten over 'aangeboren'	Benadrukken 'aangeleerd'
Bezitten vaak het werkwoord 'zijn'	Bezitten het werkwoord 'worden', 'leren' of 'doen'
Vergelijken een kind met andere kinderen	Vergelijken een kind met zijn eigen prestatie
Zijn vaak erg overdreven	Zijn realistisch
Gaan over de hele persoon	Gaan over gedrag van het kind
Zijn erg algemeen	Zijn specifiek
Gaan niet over inzet	Gaan over inzet
Geven het kind een label	Geven het kind geen label
Gaan over het eindresultaat	Gaan over het proces
Benadrukken dat iets zonder fouten maken goed is	Benadrukken dat fouten maken en tegenslagen erbij horen
Geven aan dat het kind er 'nu al is'	Geven aan dat het kind kan doorontwikkelen

De leerdriehoek: evaluatie

1. Dit was een eye-opener
2. Deze twee vragen heb ik nog
3. Deze drie dingen neem ik mee naar mijn eigen lespraktijk

Links

- <http://formatiefevalueren.slo.nl>
- <http://curriculumvandetoekomst.slo.nl/toolkit>
- <http://nederlands.slo.nl/themas/formatief-evalueren>
- Hoofdstuk in Toetsrevolutie: www.toetsrevolutie.nl
- <https://youtu.be/LjCzbSLylwl> - filmpje over feedback